

ograničena samo na strateške vojne i ekonomske interese, konkretno, na vojne i komorske objekte raspoređene u gradskoj jezgri te površine pod vojnom infrastrukturom na široj teritoriji grada. Naselje je bilo koncentrirano strogo unutar palisada (na svega 1,17% gradskog teritorija), a uočljiv je izostanak spontanog naseljavanja i zauzimanja zemljišta, zahvaljujući čemu je područje Zemuna poprimilo strukturu planski organizirane cjeline. Iskorištenog gradskog teritorija, na taj je način, dostigla čak 80%, što je za prilike u 18. stoljeću bio praktički maksimum, zaključuje autorica.

Viktorija Aladžić u svom radu *Uticaj zakonodavstva na prostorno planiranje grada Subotice od početka XVIII veka do Prvog svetskog rata* (325.-345. str.), daje pravno-povijesni pregled urbanog razvoja vodećeg gradskog naselja na sjeveru Bačke, od – ograničujući se ovdje samo na razdoblje ranog modernog doba – vojnog šanca u sastavu Potiske vojne granice početkom 18. stoljeća, preko trgovišta (*Szent Mária*) pa do 1779. kada taj centar bogatog poljoprivrednog područja postaje slobodnim kraljevskim gradom (*Maria Theresianopolis*). Subotica tada dobiva svoj statut i najvažnije organe gradske uprave (skupština, magistrat, gradonačelnik, gradski sudac, kapetan, bilježnik i advokat). U tom procesu, značajnu ulogu odigrala je državna administracija koja je upravljala planiranjem grada. Ipak, tek nakon proglašenja austrougarske nagodbe iz 1867. Subotica je konačno dobila stvarnu gradsku autonomiju i mogla je slobodno krenuti putem razvoja, ali još uvijek pod nadzorom uprave iz Budimpešte u nekim ključnim pitanjima.

U četvrtoj tematskoj cjelini (“Urbani sadržaji”) jedini prilog koji se odnosi na razdoblje ranog novog vijeka jest tekst Dragana Amedoskog, *Gradski objekti u osmanskome Prokuplju u XVI. veku* (399.-415. str.) u kojem autor pokušava rekonstruirati urbanu strukturu Prokuplja, „grada Svetog Prokopija“ na jugu Srbije u 16. stoljeću. Rad je nastao na osnovu podataka iz osmanskih poreznih popisa iz 1516., 1530., 1536. i 70-ih godina 16. stoljeća, kao i iz popisa vakufa iz 1536. i 1570. Prokuplje, grad s tradicijom srednjovjekovnog gradskog naselja, u 16. stoljeću bio mali grad (kasaba) koji je do 1530-ih imao većinsko kršćansko stanovništvo, a od tada je u velikoj mjeri dominantno muslimansko stanovništvo. Tada i počinje njegova intenzivnija strukturalna preobrazba u gradsko naselje osmansko-orijentalne fizionomije. Većina objekata islamsko-orijentalne civilizacije nastala je pod okriljem vakufa, s tim što je država preko svojih organa odobravala, nadzirala i često pomagala tu aktivnost. Pozivajući se između ostalog i na rezultate bosanskohercegovačke historiografije o postanku i razvoju gradskih naselja u Bosni, autor zaključuje da osmanski gradovi na Balkanu, pa tako i Prokuplje, koliko god da su se naizgled razvijali stihijski i neplanirano, u suštini su bili zapravo rezultat osmišljenog vojnostrateškog i ekonomskog planiranja osmanske administracije.

Marko ŠARIĆ

Znanstveni skupovi

MOLVE – LJUDI, SELO I OKOLIŠ U DUGOM TRAJANJU, DRUŠTVO ZA POVJESNICU I STARINE, MOLVE 2010., STR. 300

U Molvama je 27. ožujka 2008. godine održan znanstveni skup na temu “Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju”, kojeg su zajednički organizirali: Društvo za hrvatsku povjesnicu Zagreb, Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Odjel za povijest Matice hrvatske, Povijesno društvo Koprivnica, Društvo za povjesnicu i starine Molve i Općina Molve. Znanstveni

skup organiziran je u povodu 350. obljetnice prvoga spomena sela Molve i 15. godišnjice osnivanja današnje Općine Molve.

Potkraj 2010. godine tiskan je zbornik radova s toga skupa, u koji je od 32 održana referata uvršteno 24. Urednici zbornika su Mario Kolar i Hrvoje Petrić, a izvršni nakladnik Izdavačka kuća Meridijani. Zbornik je izašao kao druga knjiga serije Bibliotheca Scientiae Molvensis Društva za povjesnicu i starine Molve. Referati su podijeljeni u četiri poglavlja, a prate život na molvarskom području Podravine od predpovijesti do danas. Ipak, to nije knjiga monografskog karaktera, jer neka razdoblja, događaji i pojave nisu obrađeni. Usprkos tomu, ovo je dosad najkompletnija knjiga o Molvama i molvarskoj Podravini.

U poglavlju "Molve od prapovijesti do kraja srednjega vijeka" uvrštena su tri rada. Ivan Zvijerac piše o arheološkoj topografiji područja općine Molvi. Iako ovaj kraj nije znatnije arheološki istražen, u članku se temeljito obrađuju svi arheološki lokaliteti – bilo oni na kojim je izvršena samo rekognoscacija ili o lokalitetima s arheološkim iskopavanjima, završno s krajem srednjega vijeka. Tajana Sekelj Ivančan piše o talioničkoj djelatnosti u okolici Molva u ranom srednjem vijeku, a na primjeru nalazišta volarski Breg. Ranko Pavleš istražio je na postojećim pisanim izvorima i literaturi povijest ovoga kraja u srednjem vijeku. Tu se radi o starom naselju, koje je ovdje postojalo prije prodora Osmanlija u 16. stoljeću, kada je ovo selo zbrisano s karte.

Drugo poglavlje "Novovjekovne promjene u Molvama" započinje člankom Hrvoja Petrića o rezultatima istraživanja nastanka mjesta nakon osmanske opasnosti, te o razvoju stanovništva. Molve je obnovljeno, tvrdi Petrić, već oko 1658. godine, ali najveći porast stanovništva donijela je barokna obnova u 18. stoljeću. U članku se donosi i popis prezimena stanovnika Molvi iz 1665., 1700. i 1716. godine. Mira Kolar i Elizabeta Wagner pišu o molvarskoj tradiciji čuvanja i njegovanja starih kulturnih i povijesnih vrijednosti u 19. i 20. stoljeću. To je topli zapis o molvarskoj svakodnevicu, s popisom trgovaca i obrtnika iz 19. i prve polovice 20. stoljeća. Željko Holjevac iznosi pravo obilje podataka o Molvama do 1945. godine – o upravi, općinskim financijama, stanovništvu, poljoprivredi, prometu, zdravstvenoj zaštiti itd. Željko Karaula razrađuje vijesti i članke o Molvama i Virovskoj Podravini u listu Hrvatske novine od 1905. do 1908., a Ljiljana Dobrovšak u listu Koprivničke novine od 1918. do 1940. godine.

U razradi događaja i prilika u Molvama nakon 1945. godine, prvi je članak Vladimira Šadeka pod naslovom "Elaborat Službe državne sigurnosti poslije 2. svjetskog rata o bivšim političarima molvarske Podravine". Temeljito i objektivno razrađen je politički život ovoga kraja u to doba. U "Prilozima za poznavanje povijesti Molva od 1972. do 1992. godine", Ivan Hontić razrađuje najvažnije značajke političkog, društvenog, kulturnog i gospodarskog života u tom razdoblju.

Opsežno, treće poglavlje "Duhovna i kulturna baština Molva" započinje člankom Dragana Damjanovića o spomeničkim i povijesnim vrijednostima molvarske crkve i prošteništa Majke Božje. Potom, Mario Kolar donosi temeljit životopis mons. Juraja Magjereca, Barica Lukašin piše o ostavštini i porukama biskupa iz Molva. Vesna Peršić Kovač dala je prilog za životopis jednog od najutjecajnijih hrvatskih etnologa i koreografa dr. Ivana Ivančana. Najopsežniji članak u zborniku, onaj Maria Kolara, sazeo je uvod u molvarsku književnost. Daje se analiza književnog stvaralaštva Đure Kolara, Andrije Ivančana, Juraja Paše, Đure Kokše i Dubravka Ivančana. Jezikoslovac Mijo Lončarić piše o molvarskoj kajkavštini i novim prilozima za poznavanje molvarskoga govora, a Jela Maresić analizira relevantne elemente leksika molvarskog kajkavskog govora. Velimir Piškorec također se bavi molvarskim govorom, te donosi najvažnije elemente germanizama u tom kajkavskom narječju, uz opsežan glosar.

Zadnje, četvrto poglavlje govori o "Okolišu, ljudima i suvremenim temama". Hrvoje Petrić daje znanstvenu analizu prirodnogeografskog okoliša Molvi, s osobitim osvrtom na molvarske pjeske. Demografske promjene u naseljima općine Molve od 1857. do 2001. godine razradio je hrvatski

demogeograf Dražen Živić, a Petar Feletar piše o osnovnim značajkama suvremenog prometno-geografskog položaja Molvi. Ivana Žebec razradila je najvažnije značajke iskorištavanja prirodnog plina i utjecaja te djelatnosti na razvoj općine Molve. Zbornik završava člankom Silvija Jerčinovića o mogućnostima razvoja ruralnog turizma u općini Molve vrednovanjem povijesne, tradicijske i prirodne baštine toga kraja.

Dragutin FELETAR

ZNAKSTVENO-STRUČNI SKUP, RIJEKA SAVA I GRAD ZAGREB – POVIJESNA ISKUSTVA I BUDUĆI RAZVOJ, - POVODOM 110. OBLJETNICE POČETKA REGULACIJE SAVE KOD ZAGREBA I 45. OBLJETNICE VELIKE POPLAVE, ZAGREB, 26. LISTOPADA 2009.

U drugoj polovini rujna 2010. godine doživjeli smo rijeku Savu kao novu, ali nikad prestalu opasnost za grad.

U okolici grada: na lijevoj obali rijeke i području Zaprešića i općine Brdovec (uzvodno od Zagreba), te Rugvice (nizvodno od Zagreba), a na desnoj obali na području Samobora (uzvodno od Zagreba), te Velike gorice i općine Orle (nizvodno od Zagreba) proglašeno je izvanredno stanje i poplavljeno je na stotine domaćinstava.

Uzvodno od Zagreba nema izgrađenog obrambenog sustava obrane od poplava koji bi zadovoljavao uobičajene kriterije zaštite, dok je na nizvodnom dijelu došlo do proboja starih nasipa. Analiza ove posljednje u nizu poplava Save još nije završena, ali se upravo zbog posljednje poplave pokazuje opravdanost održavanja prošlogodišnjeg skupa.

O "nezavršenoj priči" odnosa rijeke Save i grada Zagreba nužno je raspravljati na multidisciplinarni način s nadom da će takva rasprava doprinijeti interdisciplinarnom pristupu i u konačnici najboljim rješenjima.

Vratimo se prikazu skupa.

U Zagrebu je 26. listopada 2009. na dan velike poplave Zagreba održan cjelodnevni znanstveno-stručni skup. Skup je iniciralo Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju (DHEPE) i posebno njegova potpredsjednica **Mirela Slukan Altić**, a kao suorganizator se pridružilo Hrvatsko hidrološko društvo i njegov član **Ljudevit Tropan**. Pokrovitelj skupa bile su Hrvatske vode čije je vodstvo prepoznalo vrijednost i važnost ciljeva i sadržaja skupa.

Na početku rada je generalni direktor Hrvatskih voda **Jadranko Husarić** istaknuo da je to prvi znanstveno-stručni skup organiziran povodom navedenih obljetnica važnih za grad Zagreb.

Na skupu je sudjelovalo više od 80 znanstvenika i stručnjaka kojima je izloženo 15 referata/prezentacija od ukupno 26 autora i koautora. Objavljena je knjiga sažetaka, a naknadno je u časopisu *Hrvatske vode* broj 73, rujan 2010. objavljeno ukupno šest kategoriziranih članaka prezentiranih na skupu, te jedan članak kao nekategorizirani stručni prikaz.

Za čitatelje časopisa *Ekonomska povijest i ekohistorija* treba navesti zanimljive rasprave o kategorizaciji članaka koji su predloženi s područja društvenih i humanističkih znanosti u odnosu na članke s područja tehničkih znanosti koji se uobičajeno objavljuju u časopisu *Hrvatske vode*. Smatram da je to inače područje rasprave u hrvatskoj znanstvenoj zajednici koje tinja, ali se ni ne teži argumentiranoj raspravi i stvaranju tolerantnog holističkog pristupa u cjelokupnoj znanstvenoj produkciji.

Ekonomska i ekohistorija
Economic- and Ecohistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VII. / Broj 7
Zagreb - Samobor 2011.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Sekcija za gospodarsku povijest Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti Zagreb
(moderator: Hrvoje Petrić)

Međunarodni istraživački projekti: »Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediterranskom kontekstu« (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - »Hrvatska riječna višegraničja« (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Močanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (*Zagreb, Hrvatska*), Daniel Barić (*Le Havre-Pariz, Francuska*), Slaven Bertoša (*Pula, Hrvatska*), Zrinka Blažević (*Zagreb, Hrvatska*), Tatjana Buklijaš (*Cambridge, UK*), Boris Golec (*Ljubljana, Slovenija*), Hrvoje Gračanin (*Zagreb, Hrvatska*), Paul Hirt (*Tempe, SAD*), (Andrej Hozjan (*Maribor, Slovenija*), Halil İnalçik (*Ankara, Turska*), Egidio Ivetić (*Padova, Italija*), Silvije Jerčinović (*Križevci, Hrvatska*), Karl Kaser (*Graz, Austrija*), Isao Koshimura (*Tokio, Japan*), Marino Manin (*Zagreb, Hrvatska*), Christof Mauch (*München, Njemačka*), Kristina Milković (*Zagreb, Hrvatska*), Ivan Mirnik (*Zagreb, Hrvatska*), Mirjana Morosini Dominick (*Washington D.C., SAD*), Géza Pálffy (*Budimpešta, Mađarska*), Daniel Patafta (*Zagreb, Hrvatska*), Lajos Rácz (*Szeged, Mađarska*), Gordan Ravančić (*Zagreb, Hrvatska*), Marko Šarić (*Zagreb, Hrvatska*), Mladen Tomorad (*Zagreb, Hrvatska*), Jaroslav Vencalek (*Ostrava, Češka*), Milan Vrbanus (*Slavonski Brod, Hrvatska*), Zlata Živaković Kerže (*Osijek, Hrvatska*)

Prijelom / Layout:

Saša Bogadi

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak i prijelom/ Layout and print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2011.

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Odsjek za povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije

PRIKAZI KNJIGA

Gyulai Eva, Horvath Zita, Turbuly Eva, Gospodarstvo i društvo međimurskog vlastelinstva u 17-18. stoljeću (Andreja Talan)	140
Joan Dunayer, Specizam, Diskriminacija na osnovi vrste (Tomislav Krznar)	142
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 17 (Tomislav Krznar)	145
Podravina, Časopis za multidisciplinarna istraživanja, vol. IX, broj 18 (Tomislav Krznar)	148
Tomislav Krznar, Bioetički mozaik (Hrvoje Jurić)	150
Ian G. Simmons, Globalna povijest okoliša: od 10000. pr. Kr. do 2000. n. Kr. (Aleksandra Đurić)	151
J. Donald Hughes, Što je povijest okoliša? (Aleksandra Đurić)	154
Zapisnik franjevačkog samostana u Našicama. Knjiga I (1739. – 1787.) (Danijel Patafta)	156
Slaven Bertoša, Osebjuno mjesto austrijske Istre: Lupoglavski kraj u srednjem i novom vijeku (Igor Eterović)	158
Radovi Zavoda za znanstveni rad u Varaždinu, br. 22 (Iva Potočnik)	161
Historia Varasdiensis. Časopis za varaždinsku povjesnicu br. 1 (Iva Potočnik)	162
Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, br. 42 (Igor Razum)	163
Prostorno planiranje u Jugoistočnoj Europi (Do Drugog svetskog rata) (Marko Šarić).....	165
Molve – ljudi, selo i okoliš u dugom trajanju, društvo za povjesnicu i starine (Dragutin Feletar)	168
ZNANSTVENI SKUPOVI	170
UPUTE SURADNICIMA / INSTRUCTIONS TO CONTRIBUTORS	179

Popis suradnika u časopisu »Ekonomska i ekohistorija«, broj 7 (2011.):**Karl Kaser**, Universität Graz**Drago Rokсандić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Daniel Barić**, Université François-Rabelais, Tours**Hrvoje Petrić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Zoltán Hajdú**, Centre for Regional Studie, Hungarian Academy of Sciences, Pečuh**Mira Kolar-Dimitrijević**, Draškovićeve 23, Zagreb**Harald Heppner**, Universität Graz**Nataša Kolar**, Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož**Željko Holjevac**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Žiberna**, Filozofska fakulteta, Univerza v Mariboru**Mirela Slukan Altić**, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar Zagreb**Ljudevit Tropan**, Hrvatske vode Zagreb**Andreja Talan**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Tomislav Krznar**, Veleučilište u Karlovcu**Hrvoje Jurić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Aleksandra Đurić**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Dragutin Feletar**, član suradnik HAZU, Zagreb-Koprivnica**Daniel Patafta**, Katolički bogoslovni fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Igor Eterović**, Lovran**Iva Potočnik**, Varaždin**Igor Razum**, student, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Marko Šarić**, Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu**Vladimir Šadek**, Koprivničko-križevačka županija**Csaba G. Kiss**, Sveučilište Eötvös Loránd u Budimpešti**Vjeran Kursar**, Filozofski fakultet, Zagreb

Ekonomska i ekohistoriju referiraju:

HISTORICAL ABSTRACTS, ABC CLIO Library, Santa Barbara, California, USA

AMERICA: HISTORY AND LIFE, Washington, USA

JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE (JEL), Pittsburgh, USA

CENTRAL AND EASTERN ONLINE LIBRARY, Frankfurt am Main, Deutschland

ECONLIT - AMERICAN ECONOMIC ASSOCIATION, Nashville, USA